

Република Србија
ВРХОВНИ КАСАЦИОНИ СУД
Рев 4276/2021
25.11.2022. године
Београд

Врховни касациони суд, у већу састављеном од судија Драгане Маринковић, председника већа, Иване Рађеновић, Владиславе Милићевић, Бранка Станића и др Илије Зиндовића, чланова већа, у парници тужиоца АА из ..., кога заступа пуномоћник Рајко Јелушић, адвокат из ..., против тужене Републике Србије – Министарство унутрашњих послова и Министарство правде коју заступа Државно правобранилаштво са седиштем у Београду, ради накнаде штете, одлучујући о ревизијама тужиоца и тужене изјављеним против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 9352/19 од 08.02.2021. године, у седници одржаној 25.11.2022. године, донео је

РЕШЕЊЕ

УСВАЈА СЕ ревизија тужиоца и **УКИДА** пресуда Апелационог суда у Београду Гж 9352/19 од 08.02.2021. године у ставовима другом, трећем и четвртном изреке и предмет враћа другостепеном суду на поновно суђење у том делу.

ПРИХВАТА СЕ одлучивање о ревизији тужене изјављеној против пресуде Апелационог суда у Београду Гж 9352/19 од 08.02.2021. године у обавезујућем делу става првог изреке, као изузетно дозвољеној.

УКИДА СЕ пресуда Апелационог суда у Београду Гж 9352/19 од 08.02.2021. године у обавезујућем делу става првог изреке и предмет враћа другостепеном суду на поновно суђење у том делу.

Образложење

Пресудом Првог основног суда у Београду П 8535/18 од 09.09.2019. године, ставом првим изреке дозвољено је објективно преиначење тужбе извршено у поднеску тужиоца од 10.04.2019. године. Ставом другим изреке делимично је усвојен тужбени захтев тужиоца и тужена обавезана да тужиоцу на име накнаде материјалне штете у виду неисплаћених зарада исплати укупан износ од 3.292.158,05 динара за период од 01.10.2009. до 31.12.2016. године, у појединачно означеним месечним износима са законском затезном каматом од 25. дана наредног месеца до исплате. Ставом трећим изреке одбијен је тужбени захтев тужиоца којим је тражио да се тужена обавезе да му на име накнаде материјалне штете у виду неисплаћених зарада преко досуђеног износа из претходног става изреке до траженог износа од 4.572.172,74 динара, исплати износ од још 1.280.014,69 динара за период од 01.10.2009. године до 31.12.2016. године у појединачно означеним месечним износима и са законском затезном каматом од 25. дана наредног месеца до исплате. Ставом четвртим изреке тужена је обавезана да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 395.261,00 динар.

Пресудом Апелационог суда у Београду Гж 9352/19 од 08.02.2021. године ставом првим изреке одбијене су као неосноване жалбе тужиоца и тужене и првостепена пресуда потврђена у делу става другог изреке којим је тужена обавезана да тужиоцу исплати укупан износ од 729.519,90 динара на име накнаде материјалне штете за неисплаћене зарададе у периоду од 01.10.2013. до 31.03.2015. године, у појединачно означеним месечним износима са законском затезном каматом од 25. дана наредног месеца до исплате, као и у ставу трећем изреке. Ставом другим изреке преиначена је првостепена пресуда у преосталом делу става другог изреке, тако што је одбијен као неоснован тужбени захтев тужиоца да му тужена исплати износ од још 2.562.665,15 динара на име накнаде материјалне штете за неисплаћене зараде у периоду од 01.10.2009. до 30.09.2013. године и од 01.04.2015. до 31.12.2016. године преко досуђеног а до траженог износа од 3.282.185,05 динара у појединачно означеним месечним износима и са законском затезном каматом од 25. дана наредног месеца до исплате. Ставом трећим изреке преиначено је решење о трошковима поступка садржано у ставу четвртм изреке првостепене пресуде тако што је тужена обавезана да тужиоцу накнади трошкове парничног поступка у износу од 177.600,00 динара. Ставом четвртим изреке одбијен је захтев тужиоца за накнаду трошкова другостепеног поступка.

Против правноснажне пресуде донете у другом степену тужилац је благовремено изјавио ревизију у преиначујућем делу, због погрешне примене материјалног права, док је тужена изјавила благовремену ревизију против става првог изреке (у обавезујућем делу) и става трећег изреке због битне повреде одредаба парничног поступка и погрешне примене материјалног права са позивом на одредбу члана 404. ЗПП.

Врховни касациони суд је оценио да је ревизија тужиоца дозвољена на основу члана 403. став 2. тачка 2. Закона о парничном поступку („Службени гласник РС“ бр. 72/11 ... 18/20) и да су испуњени услови из члана 404. став 1. тог закона за одлучивање о посебној ревизији тужене, ради уједначавања судске праксе, па је на основу члана 404. став 2. ЗПП, одлучено као у ставу другом изреке.

Испитујући побијану пресуду на основу члана 408. ЗПП, Врховни касациони суд утврдио да су ревизије тужиоца и тужене основане.

У поступку није учињена битна повреда одредаба парничног поступка из члана 374. став 2. тачка 2. ЗПП на коју Врховни касациони суд пази по службеној дужности.

Према утврђеном чињеничном стању тужилац је био запослен у Министарству унутрашњих послова Републике Србије – МУП РС од 01.04.1993. до 01.10.2009. године, када му је радни однос престао на основу решења МУП РС од 25.09.2009. године. Против тужиоца је 30.03.2009. године подигнута оптужница због кривичног дела спречавање и ометање доказивања из члана 336. став 1. КЗ која је ступила на снагу 31.08.2009. године, па су наступиле безбедносне сметње из члана 111. Закона о полицији услед којих тужилац не би ни засновао радни однос у МУП да су оне постојале у тренутку његовог заснивања. Тужилац је покренуо управни спор против наведеног решења од 25.09.2009. године и његова тужба је одбијена пресудом Управног суда од 18.03.2010. године. Кривични поступак вођен против тужиоца правноснажно је обустављен решењем од 23.09.2013. године, које је постало

правноснажно 01.10.2013. године због одустанка јавног тужиоца од кривичног гоњења. Тужилац је покренуо и радни спор против тужене и у предмету Првог основног суда у Београду П1 407/14 донета је пресуда због пропуштања 28.05.2014. године, којом је поништено наведено решење од 25.09.2009. године и належно туженој да тужиоца врати на рад, али је та пресуда укинута решењем Апелационог суда у Београду Гж1 2462/14 од 12.02.2015. године и тужба тужиоца је одбачена. Тужилац није био пријављен као незапослено лице у периоду од 01.10.2009. до 10.11.2015. године, а као такав је пријављен 10.11.2015. године Националној служби за запошљавање Филијала за град Београд, испостава Тужилац није остваривао зараду обављајући неку другу делатност, а вештачењем је утврђено да би тужилац у периоду од 01.10.2009. до 31.12.2016. године остварио бруто зараду у укупном износу од 4.572.172,74 динара, односно нето зараду од 3.292.158,05 динара, све у појединачним месечним износима како је то наведено у налазу и мишљењу вештака.

Полазећи од овако утврђеног чињеничног стања првостепени суд је закључио да решење на основу кога је тужиоцу престао радни однос није поништено у управном и радном спору, због чега је применом начела правичности потребно успоставити равнотежу између легитимног циља (заштита јавног интереса) и права тужиоца на рад, зараду и претпоставку невиности, којих је он био лишен из разлога који су касније престали да постоје, а која се постиже накнадом штете у смислу члана 35. Устава РС, у висини зарада у нето износу које би тужилац остварио да је био у радном односу од 01.10.2009. до 31.12.2016. године. Зато је у том делу усвојио тужбени захтев, док је у престалом делу до висине изгубљене зараде у бруто износу, тужбени захтев одбијен као неоснован.

Другостепени суд је прихватио изложено становиште првостепеног суда о постојању основа одговорности тужене за штету проузроковану тужиоцу због престанка радног односа по тада важећем Закону о полицији („Службени гласник РС“, бр. 101/05, 63/09, 92/11, 64/15), будући да је против тужиоца вођен кривични поступак за кривично дело које се гони по службеној дужности, а да наведени закон није садржао одредбе које су регулисале радноправни статус полицијског службеника у случају када је кривични поступак обустављен или донета правноснажна пресуда којом се ослобађа од оптужбе или се оптужба одбија. Међутим, по налажењу другостепеног суда све до правноснажности решења којим је престао законом прописан разлог за престанак радног односа тужиоца, а то је решење о обустави кривичног поступка, тужилац није могао да тражи заштиту права која му по закону припадају, па је применом члана 191. Закона о раду, тужбени захтев тужиоца основан за износ од 729.519,90 динара у висини 18 зарада које би остварио у периоду од правноснажности решења о обустави кривичног поступка (01.10.2013. године) и у том делу је потврдио првостепену пресуду, док је у преосталом усвајајућем делу преиначио и одбио тужбени захтев. При заузимању оваквог становишта другостепени суд је оценио да је тужилац у радном односу код тужене провео 16 и по година, затим године живота (навршио 50 година), као и да током поступка нису извођени докази на околност броја издржаваних чланова породице, нити је тужена на којој је био терет доказивања предлагала извођење доказа на ове околности. На туженој је такође био терет доказивања чињеница у погледу постојања доприноса тужиоца као оштећеног лица да штета настане или буде већа него што би иначе била.

По оцени Врховног касационог суда, ревизијама тужиоца и туженог основано се указује на погрешну примену материјалног права.

По одредби члана 191. став 1. Закона о раду („Службени гласник РС“ број 24/05, 61/05, 54/09, важећој до измене објављене у "Службеном гласнику РС", број 75/2014 од 21. јула 2014. године), ако суд донесе правноснажну одлуку којом је утврђено да је запосленом незаконито престао радни однос, суд ће одлучити да се запослени врати на рад ако запослени то захтева, а по ставу 4. тог члана, ако суд утврди да је запосленом незаконито престао радни однос, а запослени не захтева да се врати на рад, суд ће на његов захтев обавезати послодавца да запосленом исплати накнаду штете у износу од највише 18 зарада које би запослени остварио да ради и то зависно од времена проведеног у радном односу и година живота запосленог, као и броја издржаваних чланова породице.

То значи да је за примену наведене законске одредбе битна одредница да се накнада штете захтева због незаконитог престанка радног односа. У конкретном случају решење о престанку радног односа тужиоцу донето је на основу тада важећег правила из члана 168. Закона о полицији („Службени гласник РС“ број 101/2005) у вези члана 111. истог закона, по коме полицијском службенику, односно другом запосленом радни однос престаје ако током његовог рада у Министарству настану безбедносне сметње из члана 111. овог закона због којих са њим радни однос не би био заснован да су у време заснивања постојале. Против овог решења није била допуштена жалба, али се могао покренути управни спор (члан 168. став 3. наведеног закона), што је тужилац и учинио, али је пресудом Управног суда од 18.03.2010. године његова тужба одбијена, док је у радном спору тужба тужиоца одбачена. Против тужиоца је покренут кривични поступак због сумње да је извршио кривично дело које се гони по службеној дужности и решењем Првог основног суда у Београду К 13854/2010 од 23.09.2013. године обустављен је кривични поступак против тужиоца због одустанка ОЈТ од кривичног гоњења.

Следом наведеног, не може се за сада прихватити становиште другостепеног суда о основаности тужбеног захтева сходном применом наведене одредбе из члана 191. Закона о раду, којом је уређен институт незаконитог престанка радног односа, нити закључак о обиму и висини штете у конкретном случају, применом наведене законске одредбе. Обуставом кривичног поступка наступила је нова правна чињеница у погледу могућности остваривања заштите поводом коначног и правноснажног решења о престанку радног односа тужиоцу, па је изостало утврђење битне чињенице да ли је тужилац у законом одређеним роковима и прописаним условима за понављање поступка који је завршен правноснажном пресудом Управног суда, остваривао заштиту субјективног права у том поступку. Поред тога, закључак о потреби успостављања правичне равнотеже између тужиоцевог и јавног интереса накнадом штете у конкретном случају, не садржи суштинску оцену сврхе ограничења, постизања циља ограничења, те односа постигнутог циља и тежине последице коју производи решење о престанку радног односа, разматрањем питања правичне равнотеже између постизања легитимног циља и заштите јавног интереса, с једне стране и заштите права тужиоца са друге стране.

О обиму и висини штете другостепени суд је одлучио на основу утврђених чињеница, те применом правила о терету доказивања. Међутим, примени овог правила

има места тек ако суд на основу изведених доказа (члан 8) не може са сигурношћу да утврди неку чињеницу, о постојању чињенице примениће правила о терету доказивања. Тужена је у поступку оспоравала, поред основа и висину тужбеног захтева и у том правцу предлагала извођење доказа (извештај Националне службе за запошљавање од 18.12.2015. године који се односи на понуду и тражњу за занимање тужиоца у спорном периоду), па је у контексту утврђене чињенице да тужилац није био пријављен као незапослено лице код НСЗ у периоду од 01.10.2009. до 10.11.2015. године, другостепени суд пропустио да оцени све изведене доказе и утврди битне чињенице за правилну примену материјалног права из члана 192. Закона о облигационим односима, у вези са закључком о приговору подељене одговорности. Како је због погрешне примене материјалног права, чињенично стање о основу одговорности тужене за штету и њеном обиму и висини остало непотпуно утврђено, то је другостепена пресуда у побијаном делу морала бити укинута, а укинута је и одлука о трошковима поступка јер зависи од коначног исхода спора.

На основу члана 416. став 2. ЗПП, Врховни касациони суд је одлучио као у изреци.

**Председник већа – судија
Драгана Маринковић, с.р.**

За тачност отправка
Управитељ писарнице
Марина Антонић